

פרוטוקול מס' 8

מישיבת ועדת העבודה שהתקיימה
ביום ד', י"ב באדר תשל"ד, 6 במרס 1974, בשעה 08.30

נ כ ח ו:

חברי הוועדה:

מ. ורטמן - מ"מ היו"ר
מ. גז
י. ארידור
א. לין
ל. דיציאן
ד. לוי
ח. שמעוני
א. מויאל

מוזמנים:

חה"כ א. לבני
א. עמית - מנהל אגף שירותי קליטה -
משרד הקליטה
ש. עטיה - סגן מנהל האגף-משרד הקליטה
מ. ביז'ו - מנהל מח' ההכוונה -
משרד הקליטה
א. שונטרמן - מנהל נ.ת. לוד -
משרד הקליטה

מזכיר הוועדה:

ש. צמח

ר ש מ ה:

כהן מזל

סדר היום: המצב החמור בבנין קבלת עולים בשדה התעופה לוד

מ.מ. היו"ר מ. ורטמן:
 אני פותח את הישיבה.
 נקבל בברכה את נציגי הממשלה שבאו
 להשתתף עמנו בישיבת הוועדה, והודות להם יש לנו פורום.

אני מרשה לעצמי, לשלוח ברכת החלמה
 ליו"ר שלנו, ומאחל לה שתשוב במהרה לעבודה.

מ. גז: האם מחר מחקיימת ישיבה?

מ.מ. היו"ר מ. ורטמן:
 אם לא יהיה שינוי, תחקיים הישיבה.
 אם יהיה שינוי - נודיע לכם במברקים.
 בשבוע הבא יש ועידת ההסתדרות בימים ב' ו-ג', וכנראה שאי-אפשר יהיה
 לקיים ישיבות. אלה שאינם צירי הוועדה, יהיה להם חצי יום חופש.

אני רוצה להפנות תשומת לבם של חברי
 הכנסת החדשים - בתיקים נמצא חומר, ובין השאר גם רשימת הנושאים שיש
 על סדר-יומה של הוועדה. חברי הכנסת יוכלו לעיין ולדעת במה אנו
 אמורים לעסוק בשבועות הקרובים.

לנושא עצמו - אני רואה שהמציע לא נמצא.
 אני רוצה להגיד לחברי הוועדה ובמיוחד לחדשים שבינינו, כי בכנסת
 הקודמת עסקנו בנושא הקשור לנושא שנדון בו עתה. כמדומני היתה זו
 הצעה של חה"כ ט. סנהדראי והוצאנו מסקנות, ומסקנות טובות. אני חושב
 שהיו מאז שיפורים.

הוועדה חסייר בנמל התעופה לוד, כדי
 לעמוד מקרוב ולהתרשם מעבודה אנשי הקליטה, וכדי לעודד אותם בעבודתם
 הקשה.

אבקש את מר עמית להתייחס להצעה הזאת.

המצב החמור כבנין קבלת עולים
 בשדה התעופה לוד

א. עמית:
 אני אציג, קודם כל בפניכם את הנוכחים.
 אברהם שוסטרמן - מנהל ג.ת. לוד, קליטה;
 עובדיה ביז'ו - מנהל מח' ההכוונה; שמואל עטיה - סגן מנהל אגף שירותי
 קליטה; ואנוכי - מנהל אגף שירותי קליטה.

לגבי התנאים הפיזיים - במשך שלוש השנים
 האחרונות, היחידה שלנו - יחידת הטיפול בנמל התעופה לוד, עברה ארבעה
 מקומות. לפני כשלוש שנים, המיקום היה באולם הכניסה; מקום לא מוצלח. יחד
 שלטונות נמל התעופה, הגענו למסקנה, שצריך לעבור למקום יותר טוב,
 ועברנו לקומה השנייה. זה היה מקום יותר טוב מאולם הכניסה, אבל מקום
 שלא עונה על הצרכים כלל וכלל, משום שהוא היה בחדר עבודה גדול פלוס
 מסדרון שהיה משותף למעבר ולהכוונת עולים.

שוב הגענו למסקנה שהמקום לא הולם,
 הפשנו אלטרנטיבה נוספת, וזוהי האלטרנטיבה השלישית. המקום הוא מה
 שנקרא "פינגר" - האצבע המפורסמת. מקום צר מאד, ברוחב של 6½ מ"ר,
 ושוב מקום לא הולם תנאי קליטה נאותים, לא בשנות ה-60 ואפילו לא
 בשנות ה-50.

המקום הרביעי - מקום שנכנסנו אליו
 בצורה ארעית, והוא קצת יותר טוב. זהו אולם רחב ידיים, כ-300 מ"ר,
 ומאפשר עבודה יותר נאותה ושקטה, אם כי, אני מדגיש, ארעית. קרוב
 לוודאי, שבעוד חודש-חודשיים יצרפו עוד חלק והמקום יגיע לאולם עבודה
 בסדר גודל של 500 מ"ר.

למעשה, זו הכפלה ממה שהיה.

זה יאפשר לנו שני דברים: דבר ראשון - הפרדה בין הממתינים לבין המטופלים; דבר שני - עבודה יותר שקטה שלנו, ורגיעה של העולים.

המקום החמישי, שאליו אנו חותרים

להגיע, הוא הטרימינל החדש, וכבר הוקצב סכום מתאים לכך, והוחל בבנייתו. מקום זה יענה על הצרכים, ואולי אתן לכם דוגמא. כיום - בוודאי ידוע לכם התהליך - כשהעולים מגיעים, הם מחקבים ליד חדר ראש המשמרת, על-מנת שיכוון אותם למקומות קליטה שונים. במקום החדש, הכוונה שלנו היא, שיהיו 3 או 4 ממינים, ואז נוכל לקצר את כל השירות. היום, מבחינה פיזית, זה לא ניתן.

אם כיום, ישנן תופעות, שאשה מניקה

את תינוקה קבל עם ועדה - התופעה הזאת לא תהיה, כי יהיה שם חדר קשישים, חדר ילדים, אנחנו מאמינים, שזה יאפשר טיפול נאות בעולים.

למען האמת - ממדי העליה ירדו בחדשים

האחרונים לעומת החדשים הקודמים. היו חדשים שהגענו למספרים של חמשת אלפים עולים בחודש, בחודשים ינואר ופברואר - הגענו לשלושת אלפים עולים, וזה, מבחינה אחת, מאפשר טיפול נאות במקום הנוכחי. אבל, אם יגיעו, בעת ובעונה אחת, מאתיים עולים ביום, נצטרך להוריד מאה מהם לאולם הכניסה למטה, מקום המרוחק מאולם העבודה שלנו. נכון, שבעוד חודש וחצי, כשנקבל את ה"פינגר" יהיה שם מקום המתנה.

בטרימינל החדש, נוכל לקלוט, בעת ובעונה

אחת, ארבע מאות עולים, וזה אחד היתרונות. אנחנו נוכל להקציב שתי קבוצות עבודה, והטיפול יהיה יותר יעיל.

דבר נוסף - אנחנו עושים פעולות הכנה

על-מנת להקל את הליכי הקליטה בווינה. בווינה נערכים כל הרישומים, ונרשמים כל הדוקומנטים, נאנשי משרד הקליטה בווינה מכוון אותם ליעדים השונים, ואמנם לגבי עולים שנקבעה להם הכוונה, שלבי הטיפול מהירים ביותר. מהרגע שנוחת המטוס, עד לירידתם של מאה אנשים שכוונו בווינה, זמן הטיפול בהם הוא כשעתיים.

אגב, קראתי בפרוטוקול, שאפילו מים

לא נותנים להם. זו טעות. מחלקים להם תה, קפה וכריכים.

מחלקים את זה פעם אחת. אם יושבים שם חמש שעות - זה מעט.

א. לבני:

בנקודה זו, אני חושב, שלא יכולה להיות טענה, אבל אפשר לשפר.

א. עמית:

נקודה אחרונה - אם כל הדירות של

משרד הקליטה היו באשקלון, בח-ים, ירושלים ובחיפה - לא הייתה בעיה של סרבנים, וכל התהליך היה נמשך, לא יותר משלוש שעות, וכל העולים היו מברכים את היעילות של עבודת משרד הקליטה.

הבעיה מחילה ברגע שצריך לשכנע עולים

ללכת למקומות מרוחקים יותר, בעיקר עיירות פיתוח.

עוד נתון אחד - כיום, כ-90% מהדירות

הקבועות שאנחנו מחלקים בנמל התעופה לוד, אלה דירות בלתי גמורות. כלומר, אם נדבר על עיירות פיתוח, אנחנו נותנים לאנשים טופסי אכלוס על דירות שתהיינה מוכנות כעבור שלושה חדשים, וזה מקשה על הליכי הקליטה, ועל הפעולות שנוצרות בעקבות כך, שאנשים הולכים לחברים או למעונות המתנה.

מ. גז:
כל השנים עקבתי, די מקרוב, בכל העניין של קליטת עולים. ודאי זכור לכם הביקור הלילי שלנו בשדה התעופה, הנשים הזקנות, התקרה הדולפת. זה היה מראה מאד מדכא.

שאלתי היא - האם המצב הזה, של תקרה דולפת, ישנו עוד היום?

שמעתי שבחקופת המלחמה ואחרי המלחמה, כמעט ולא היו סרבנים. האנשים הבינו את חומרת המצב וקבלו כל מה שהציעו להם. רצייתי לדעת, באיזו מידה זה היה נכון, ולכמה זמן?

א. לבני:
אני הלא התייחסתי בהצעה שלי לבנין קבלת עולים בשדה התעופה לוד, ולא התייחסתי לכל הבעיות של שיכון, דיור ופרנסה, ואני לא רוצה להכנס לזה.

איתרע לי מזלי פעמיים לראות מקרוב את עבודת אנשי הקליטה. ראיתי את אלה שיושבים ליד השולחן ואשר צריכים למלא את הטפסים. אנגליה בקושי הם מדברים. לא יודעים להדריך, מה למלא בטפסים. בחלקם אלה יהודים דתיים, שכפי הנראה יושבים שם בזכות מפלגה מסויימת. לא ראיתי שום יחס של לבביות.

זו ההתרשמות שלי, ואני רוצה שיעמדו על המשמר.

ד. לוי:
אני רוצה לשמוע מה עושים האנשים הממונים על זה?

מ.מ. היו"ר מ. ורטמן:
אחה לא שמעת בתחילת הישיבה מה הם עושים עד עכשו. אתה הגעת באחור. מר עמית הסביר את הנושא, ועכשו חברי הכנסת מציגים שאלות.

י. ארידור:
אני רוצה לדעת מה תפקידם של האורחים?

מ.מ. היו"ר מ. ורטמן:
בתחילת הישיבה הציג בפנינו מר עמית את האורחים ואת תפקידם.

בבקשה, חבר-הכנסת לין.

א. לין:
אני נפלתי לויכוח הזה מעולם שלא הייתי בו. נמצאת לפני מסקנות ועדת העבודה באותו עניין, ואני ניסיתי, תוך הדיון, להבין אותן.

אני לא עברתי את כל התהליך. את הנושא למדתי מחומר שהוגש עכשו וממסקנות הוועדה אשר דנה בנושא בכנסת השביעית.

היות והמגמה של פיזור האוכלוסיה היא מאד קרובה ללבי - האם עד כה, מאז המסקנות שנקבעו ועד עתה, יש תכניות ברורות לאיזה מקומות אנחנו מפזרים את האוכלוסיה של העולים?

בענין דיור - שמעתי על בעיה משפטית, לא קטנה, ודי סבוכה של אותם בעלי דירות שהעמידו את דירותיהם בתקופת המצוקה של הדיור לעולים בתנאים מסויימים, ולאחר מכן נודע לנו על סבך משפטי לא קטן לגבי הפינוי. האם תוכלו להבהיר לנו - מדוע, אם יש מידע?

ד. לוי:
זו שיטה לא מקובלת. אני מבין שבתור יו"ר אתה לא מבין את תפקידך. זכותנו היא לשמוע את החברים שהוזמנו לכאן.

מ.מ. היו"ר מ. ורטמן:

ישנו סדר. יגמרו החברים לשאול,
הנציגים יענו.

י. ארידור:

מי מינה אותך ליו"ר הישיבה. אתה יושב
בניגוד לתקנון. אם אתה רוצה לנהל
ישיבה בצורה מסודרת, תואיל לנהל אותה כך. שאלו שאלה פשוטה, ואתה
מפריע לניהול הישיבה.

ד. לוי:

אני רוצה לדעת אח שמות החברים. אתה
מתעקש באופן עקרוני. זו לא דרך.

מ. גז:

אתה מכיר אותם, והם הופיעו כבר פה.

ד. לוי:

מה הפגם, אם אני רוצה לדעת?

מ.מ. היו"ר מ. ורטמן:

אתם תקבלו את החשובה, אבל לא באמצע
שאלות החברים.

א. לוי:

מדובר על מגמה של הפניית עולים להתיישבות
חקלאית. אותי מעניין - האם מתוך מגע
שלכם עם העולים, היו עולים שהביעו נכונות או רצון להתיישב באזור חקלאי?
האם יש לכם אפשרות למסור לנו נתונים על כך?

בסעיף 9 של המסקנות, מדובר שוב על
פיזור האוכלוסייה. האם כלולים פה נקודות התיישבות כמו קריה-ארבע, ימית.
האם כלולים פה מקומות ששוחזרו בשנת 1967?

בקשר לתעסוקה - סעיף 2 של המסקנות כתוב
בהקשר לבעיות קליטת מקצועות מיוחדים, ממליצה הוועדה להקים תעשיות
מתחכמות עתירות ידע...

י. ארידור:

יש לי הצעה לסדר.

מ.מ. היו"ר מ. ורטמן:

בסדר.

א. לוי:

האם מדובר על הקמת תעשיות מתחכמות
בערים גדולות או גם בישובים אחרים, כמו

קריה ארבע, כרמיאל?

סעיף 6 - פה יש רמז מעניין על שילוב

העולים החדשים בקואופרציה. מיום שאני פעיל בהסתדרות, אני יודע את
הקשיים של הקואופרציה הישראלית. הקואופרציה הישראלית לא הוכיחה את
עצמה, לא לגבי תושבים ותיקים ולא לגבי תושבים חדשים. גם לא הייתי אומר,
שהיא הייתה גורם מושך לקליטת עולים עד כה.

השאלה היא - האם יש לכם מידע על העולים

שבאים מארצות מזרח אירופה, או מארצות אנגלו-סכסיות, שרוצים להכנס
לקואופרציה? זה דבר חדש בשבילי.

לגבי קליטת חברתים - ראיתי שהיתה מגמה

של קליטת עולים גרוזינים באזורים מרוכזים, מפני שהיו בעיות בפיזור
העדה. האם דבר זה הוכיח את עצמו? נמצא אתנו פה, תכנ-הכנסת שמעוני,
שעוסק בנושא מאד מעניין, של שמירת הפולקלור של העדה הכורדית, ולא
ע"י נתוק העדה מהכלל הישראלי, אלא כדי לשמור על הדברים שהיו בעבר.
האם אתם עומדים בקשר עם הגורמים שעוסקים בקליטת חברתים במשרדים אחרים?
וזאת, כדי לא לעשות את מה שעושים עכשו, וכדי לקלוט את העולים בכלל
ההתיישבות, עם שמיחת המקור והמיוחד של העדה.

ע. ביז'ו:

אני לא יודע אם משרדים אחרים עוסקים
בזה.

מ.מ. היו"ר מ. ורטמן:

אני רוצה להפנות את השומח לב חברי הוועדה, על מה אנחנו דנים. אנחנו דנים על המצב החמור בבנין קבלת עולים בשדה התעופה לוד. זו ההצעה לסדר היום, ואנחנו מדברים אך ורק על הנושא הזה. אני מתנגד שנציגי משרד הקליטה יטפחו אינפורמציה שתורגת מהצעה זו. זה בוודאי טוב.

ההצעה לסדר-היום הקודמת הייתה רחבה וכללה גם את המצב בשדה התעופה לוד. עכשו ההצעה מצומצמת, אבל לא נגביל את נציגי הממשלה, אם ירצו להרחיב את הדיבור.

לפי בקשת ה"כ ארידור ולוי, אני מציג את שמוח נציגי הממשלה ותפקידם.

שוסטהמן אברהם - מנהל נ.ת. לוד קליטה;
אהרן עמית - מנהל אגף שירותי קליטה; עטיה שמואל - סגן מנהל האגף;
ביז'ו עובדיה - מנהל מח' ההכוונה.

י. ארידור:

אני רוצה להציע, שנשמע את נציגי משרד הקליטה, וע"י זה נוכל לדעת

איזה שאלות להציג להם.

מ.מ. היו"ר מ. ורטמן:
מר עמית הרצה על הנושא. אי-אפשר לחזור שוב על הנושא.

י. ארידור:

אז אני מבקש סליחה. אני חוזר בי מהצעתי לסדר.

א. מויאל:

אני חוזר ומתנצל על האחור לישיבה. היות ולא שמעתי את מר עמית, לא אוכל להתייחס לדבריו. אני רוצה לשאול שאלה אחת. במסקנות כתוב: "בהינתן פיזור המשכנתאות באזורים השונים מגלה תמונה שונה. 78.5% מן המשכנתאות ניתנו באזורי החוף, 15.5% בירושלים ו-6% בלבד באזורי הפיתוח." בצמוד להם נאמר: "הוועדה רשמה לפנייה את הודעת נציגי הממשלה על ההחלטה להפנות 40% מן העולים לעיירות הפיתוח;...".

אני רוצה לשאול - מה נעשה בשנת 1973, האם ההמלצה הזאת בוצעה, ומה ממדיה?

ל. דיציאן:

אני רוצה לשאול שתי שאלות: א. הרשומים שנעשים בשדה התעופה, שהם משמשים אחר-כך בסיס למרשם החושבים. עד כמה שידוע לי, יש אלפי תקלות וטעויות והצהרות בלתי נכונות במרשם הראשוני. האם נעשה איזשהו דבר, כדי לאמת כרישום הראשוני את ההצהרות, האם המרשם נעשה על-יסוד אלו שהם מסמכים, ואם לא - האם המרשם נעשה רק על-יסוד הצהרות? האם יש הערה במקור שזה אך ורק על יסוד הצהרות?

ב. קראתי בשבוע זה על תקלה בקשר לרופאי שיניים המסרבים לגשת לבחינות השלמה, בעיקר הדבר נוגע לרופאי שיניים מסוג מסויים שבאים מרוסיה.

ע. ביז'ו: "מרפאי שיניים".

ל. דיציאן:

וזה אחרי שלוש שנים שלמד שם. אגב, אני מתנגד באופן כללי למתן רשיון לדנטיסטים. אבל לא זה הויכוח. אני שואל שאלה פשוטה - האם מסבירים, כבר בשלבים הראשונים ביותר, לאנשים המיועדים למסרה זו, בפני איזה בעיות הם עומדים?

י. ארידור:

אמנם זה חורג מהנושא לסדר-היום, אבל זה די חשוב, כדי לנצל הזדמנות לטפל בו. האם זה נכון, שיהודים מרוסיה, אשר קבלו אשרות יציאה מרוסיה, סרבו להשתמש בהם בגלל מכתבים מהארץ על קשיי הקליטה? הייתי רוצה לדעת האם יש אינפורמציה בענין זה, ואם הדברים נכונים, מה מוצע לעשות?

ח. שמעוני:

אני רוצה לדעת איזה קביעות נעשות בשדה התעופה. האם שם קובעים איפה אדם יגור ואיפה יעבוד? אם זה כך, זה יכול להיות מקור לחוסר קליטה חברתית.

מ.מ. היו"ר מ. ורטמן:

אם ישנם מתנזבים - מה תפקידם? ואם ישנן חיילות - מה תפקידן?

א. עמית:

כיוון שאנחנו צוות של ארבעה אנשים, ובולנו קשורים לנושא הזה - נחלק את הדברים. אברהם שוסטרמן יסקור את הנעשה בשדה התעופה לוד ויענה על שאלותיה הישירות של חה"כ גז. הוא ידבר על העובדים והעבודה שם, עובדיה ביז'ו, מנהל מח' ההכוונה יתרכז בעיקר בקביעה, הכוונה ויענה לשאלתו של חה"כ שמעוני; שמואל עטיה יחייטם בעיקר לתכנית הכניה, מתי ואיך תתקדם, ומה מתכוננים לעשות בטרמינל החדש, ואם יישאר עדין להוסיף משהו, אשתדל להוסיף.

י. ארידור:

ומה לגבי השאלה שלי?

א. עמית:

אני אתיחם לזה אם לא נענה על זה.

א. שוסטרמן:

אנחנו עבדנו באולם שגודלו 200 מ"ר, וזה כלל את המשרדים, אולם ההמתנה וגם מזנון. בחורף המצב היה קשה מאד, כי הגב דלף, והאולם התמלא מים בצורה חמורה. יוחר מזה - בגג יש מין חומר אשר הוא סופג את הרטיבות, ובגלל זה המשיכה הדליפה כמה ימים.

הדליפות היו בעיקר באזור המשרדים,

ובאמת, עבדנו כל הזמן תחת גשם.

היה

בקיץ המצב שונה. מאחר ואנו נמצאים

בקצה האולם, מגיעים אלינו רק השאריות מפעולת האוורור, והמתחם היה נורא. היו זמנים, שאנשים נאלצו לעשות הפסקות, כדי לצאת לנשוף אוויר.

היום, כחוצאה משיפוצים כלליים, הלא

קשורים בנו, הוסיפו חלק גדול לטרמינל בצד הצפוני, קבלנו חלק בסדר גודל של 300 מ"ר שגדרו אותו עם עץ בצורה די נאה, ועברנו לשם, וכפי שנאמר לחקופה של הודש וחצי. לאחר מכן נקבל את הקטע שעמד לרשותנו חזרה, והשטח ישתרע על 500 מ"ר. יהיה מקום עבודה מסודר. נוכל להקצות חדר מסויים גם לאם ולתינוק, וגם לקשישים ונכים שיוכלו לנוח עד גמר הטיפול בהם.

מ. גז:

אז אין מנוס ממפגש עם סרבנים?

א. שוסטרמן:

אין מנוס.

ישנם סימנים ראשוניים בבניית הטרמינל

החדש, שהוא ישחרע על שמח של כ-אלף מ"ר. יהיו שם שירותים. חדר עזרה ראשונה לקשישים ולתינוקות עם כל הדרוש. אני מקווה שאז נוכל לקבל את העולים כפי שאנחנו חולמים לקבל אותם.

מ. גז:

מתי זה יהיה?

א. שוסטרמן:

אני תקווה, שתוך שנה.

י. ארידור:

כאשר באים עולים לארץ, ואתם רוצים להפנות אותם לאזור מגורים מסויים - האם אתם מפגישים אותם עם עולים אחרים שנקלטו באותו מקום, כדי לשוחח אתם?

א. שוסטרמן:

זה נעשה. יש לזה הדים חיוביים.

בשדה התעופה עובדים כ-17 איש, ומתוך אלה ישנם 13 דוברי רוסית, שניים או שלושה מבינים ספרדית, ארבעה דוברי צרפתית, כ-15 דוברי אנגלית ורומנית. היה לנו דובר גרוזינית, אבל הוא עזב.

אנחנו נעזרים עם עובדים אחרים אשר עובדים בשדה התעופה ועם ההתאחדויות אשר עוזרים לנו במידה ונתקלים בבעיה סבוכה. הם עוזרים לנו לחרגם את הדברים.

15 מהעובדים שלנו הם עולים חדשים,

ביניהם עד שלוש שנים בארץ.

בזמן המלחמה גוייסו חלק גדול מהעובדים, בעיקר גברים. המצב היה קשה, מאחר ונשארו בחורות ומתי-מעט מהגברים, שהם עוסקים בעיקר במיון. באותם החדשים העליה היתה בשיאה. עלו לארץ יותר מחמשת אלפים איש לחודש. לא היה עם מי לעבוד, ונאלצנו לפעמים לעבוד עשרים שעות ויממות, כדי להתגבר על הלהץ.

כדי שהעולים לא יצטרכו לחכות הרבה זמן בסרמינל, נעשה נסיון להעביר אותם לשני מקומות: כרמיאל ודימונה, ומשם להמשיך לטפל בהם. אחרי שני נסיונות, ראינו שאנחנו יכולים להתגבר על המצב במקום והמשכנו לטפל בהם במקום.

להגיד שהיה קל יותר בקשר להפניות -

לא הייתי אומר שהיה קל.

ישנן חיילות בשדה התעופה. עיקר תפקידן הוא איתור והתמצאות באולם הנוסעים וטיפול במשפחות, תינוקות וקשישים, וזה בהחלט דבר חיובי.

תפקידם של ההתאחדויות הוא יישום האנשים. להפגיש עולה עם עולה. במידת הצורך תרגום. כפי שאמרתי, אם יש בעיה לשונית, הם עוזרים לנו לחרגם.

מתי אתם יודעים בדיוק כמה עולים מגיעים מרוסיה?

מ. גז:

א. עמית: ברגע שתם עוברים את הגבול, אנשי הרכבת מודיעים למשרד הסוכנות בווינה, על מספרם של העולים, ובהתאם לכך מזמינים אוטובוס, או מונית. כאשר הם נכנסים לאוטובוס, מברכים אותם ונותנים להם נאום ציוני של 5 דקות. אח"כ מתחילים לרשום את הפרטים, הרכב המשפחה וכו'. כל הפרטים שנאספו נשלחים בטלסקס לארץ ובהתאם לכך יוצרים את הקשר עם הקרובים, כך שהתהליך מהיר מאד.

ע. ביז'ו: אנחנו בעצם לא התכווננו לישיבה של היום, ולהרחיב את היריעה, זה ענין של שעות. אבל, היו שאלות ואשחדל לענות עליהן.

אני מוריד מסדר היום את השאלות שלי.

א. לין:

אם הם מוכנים לענות, הם יכולים.

י. ארידור:

אני אעשה את זה בקיצור.
יש שלושה מרכיבים עיקריים להכוונה
טובה: הרכב חברתי, תעסוקה ודיור מתאים. זה מנחה אותנו בהכוונה
היום-יומית.

ע. ביז'ו:

איך עושים את זאת? עושים את זאת,
כאשר יש דיור בשפע, כשיש תעסוקה בשפע ומתאימה. עושים את זאת,
כשהעירות קולטות בלב פתוח את אותם העולים. אלה נקודות מאד חשובות.
איני יודע אם אנחנו מבצעים את זה היום, אולם אנחנו משתדלים לבצע
את זה. אנחנו בודקים מה המקצוע של העולים, מה גודל משפחתו, ואם יש
לנו את כל המרכיבים הללו, אין בעיה לקליטה טובה, ולא תהיה בעיה של
מכתבים לחו"ל. אם כי, תמיד יש תלונות.

י. ארידור:

השאלה היא כמותית. אם ישנם הרבה
שמוותרים על אשרות היציאה שלהם, זה

מדאיג.

ע. ביז'ו:

אם משרד הקליטה היה מקיף גם בעיות
שיכון וקליטה חברתית, אז הבעיה הייתה

מצטמצמת.

אם תבקרו באופקים, שדרות וגם דימונה,

תמצאו שם עולים מרוסיה, מצפון אפריקה, מאנגליה, דרום אפריקה. יש
מיגוון רחב של עולים.

לפני שכוונו עולים למקומות אלה, ישבנו
עם ראשי המועצות, בדקנו את מקומות התעסוקה. כאשר החלטנו לשלוח עולים
לאופקים, עשינו סקר רחב ביותר בעיירה זו. בדקנו את הדיור, את התעסוקה,
והגענו למסקנה שהמקום הזה יכול לקלוט, לדוגמא, כ-250 משפחות, ואז
פתחנו במסע הסברה על אופקים. צלמנו אותה, לקחנו את העולים לסיור
במקום שכלל פגישה עם ראש המועצה, בדיקת הדירות הקיימות, ביקור
במפעלים הקיימים, אתם תוכלו לראות שם משפחות אקדמאיות. יש שם
רופאי שיניים ומהנדסים. יושבות שם למעלה מ-200 משפחות, ולפי עניות
דעתי, העיירה מרוצה, העולים מרוצים. אני לא יודע, אם לפני כן, שמע
יהודי מאודיסה על אופקים. לשלוח אנשים, שבאים מעירות גדולות
לעיירות קטנות - זה אסון בשבילם. התמזל מזלנו, ולחלק גדול יש תודעה
ציונית. יש פה ושם יוצאים מן הבלל. למשל, את קריית שמונה מלאנו לגמרי.
אין שם דירות. האנשים נקלטו שם טוב, כי הם רצו להקלט. אנשי המקום
הראו להם רצון לקלוט אותם. פה ושם יש מקרים יוצאי דופן, ואנחנו
משתדלים לפתור את הבעיות האלה. אבל, כלליית, אני יכול לומר שקליטה
זו הצליחה.

י. ארידור:

האם אתם מחכים עד שמגיעות אליכם
תלונות, או שאתם שולחים אנשים למקומות

כדי לבדוק את נקמתו העולים?

ע. ביז'ו:

יש לנו מנהל מחוז, יש מנהל סניף, והם
נמצאים במגע חמידי עם העולים.

י. ארידור:

האם בא אדם לבקר אתרי חודש בביח?

ע. ביז'ו:

בוודאי. הוא בא לראות מה המצב אצלו.
יש מעקב, וכך צצות הבעיות.

יש כאלה, מבין העולים, שאומרים - אני
חייתי ברוסיה ארבעים שנה בתנאים קשים, אני רוצה לקבל את הטוב ביותר,
ואלה המקרים שמופיעים בשדה התעופה ומעוררים את הבעיות. אני יכול
לומר שהשמות: הרצליה, בת-ים, חולון הגיעו למקומות הנדחים ברוסיה,
וכאשר הם מגיעים לכאן, הם מיד מבקשים הכוונה למקומות אלה.

אנחנו מסבירים לעולים כמה הם יכולים להרוויח באזורי פתוח, את ההנחות המגיעות להם מבחינת מס-הכנסה, חשלוס ארנונה וכו'. כל זה לא משפיע עליהם. הם מתעקשים, דווקא, למקומות שהזכרתי ומוכנים לשלם את מלוא המסים.

עוד בוינה אנחנו מנסים לכוון את העולים למקומות הקליטה המתאימים.

ה. שמעוני: זה כשהיה מחנה.

ע. ביז'ו: גם עכשו.

ה. שמעוני: אדם בא מארץ אחרת, דרך מדינה מסויימת, עייף, ונשאר בוינה למשך 24 שעות מתוך הכנה נפשית שהוא עולה לארץ. האם הוא יודע מה הוא רוצה? אתם קובעים לו את גורלו למשך שנים במקום מעבר, אם זה בוינה או בשדה התעופה.

ע. ביז'ו: כאשר אתה הולך לפי רצונם של העולים בלבד, אתה לא בונה אותו. אם אתה אומר שהוא בא עייף, אני חושב שהוא לא יודע עדיין מה טוב לו. למשל, אם יש עולה שהוא מהנדס טכסטיל, והאשה היא מורה לאנגלית, ואנחנו יודעים שבדימונה יש צורך במהנדס טכסטיל, ובביה"ס במקום דרוש מורה לאנגלית, אז אנחנו אומרים, משפחה זו תקלט שם טוב. משפחה זו עומדת אבודת עצות, והיא לא יודעת מה היא רוצה, אנחנו משתדלים להסביר לה, שטובת קליטתה דורשת ללכת למקום זה או אחר, כאשר אנחנו עומדים בקשר תמידי עם המקום, ובודקים מה הן ההתפתחויות של המקום.

אני חושב שאנחנו עושים מעל ומעבר למה שצריך לעשות. בשדה התעופה לוד, אני יכול לומר, שניתנת חשומת לב מלאה לכל עולה ועולה.

מישהו שאל, אם זה טוב שעושים ריכוזים. אני אומר, זה מצוין כשיש מלאי של 500 דירות במקומות קליטה ולא כשיש מלאי של 10 דירות.

ה. שמעוני: לא בצורה מסיבית.

ע. ביז'ו: כשאתה שולח עשר משפחות מעדה שהיא אוהבת לגור ביהוד, אני לא יודע אם זה טוב. יש כאלה שטוענים שזו אינטגרציה, שזה כור ההיתוך של המדינה. יש בזה אמת, אבל אני חושב שיש גם טעם טוב לקליטה טובה, כשאתה נותן את ההרגשה של אי-ניתוח מן העדה ומן המנהגים.

כשאתה עומד בפני שוקת שבורה של דירות, כאשר 90% מהדירות תהיינה מוכנות בעוד X חודשים, כשאיך פקוח על אלה שצריך לספק, בוודאי שיש פה ושם בעיות שמתעוררות. אין להמנע מזה. אני זוכר את הימים שעבדתי בסוכנות. היו מבול של השמצות על הסוכנות היהודית, בשעה שהיא נתנה את נשמתה ועשתה כמיטב יכולתה. גם אז היה אותו דבר. כשיש להעביר בקורת, חייבים תחילה לבדוק בשטח ואז יכולים לראות אם המשרד עושה משהו או לא.

א. לין: האם משרד הקליטה פתר בעיות, שהסוכנות לא פתרה קודם?

ע. ביז'ו: הרבה מאד. אני חושב שמבחינת הטיפול בעולה, המשרד עשה מעל ומעבר ולא בצורה עוורת. מכוונים אותו, שולחים אותו לקורסים מיוחדים, לא בצורה עוורת גותנים לו כספים על-מנת שייקלט במקום מסויים. כל יום אנחנו חושבים מה לעשות הלאה, איך לקלוט טוב יותר.

נשאלה שאלה בקשר להתיישבות חדשה
בשטחים המשוחררים. קודם כל, זו
מדיניות הממשלה. זה לא נתון בידינו.

א. עמית:
יש לנו 50 או 100 דירות בקריית-ארבע,
שהעברנו אותם לאנשים שמעוניינים
ללכת לשם.

א. לין:
איך לגבי אכלוס הגליל?

ע. ביז'ו:
איני יכול להצביע על מקום אחד בגליל.
להוציא את הסיור שאנחנו עורכים ביום
שני ב"שלומי", איני מכיר מקום שלא משכו אליו עולים. ביום שני הבא
יוצא צוות לשלומי כדי לבדוק את המקום ואת אפשרויות התעסוקה בו.

מ. גז:
ומעלות?

ע. ביז'ו:
שם יש מרכז קליטה גדול.

א. לין:
פה יש סעיף בענין תעשיות מתוחכמות...

א. עמית:
שר הקליטה מוזמן לוועדת העבודה, כדי
לסקור את מכלול בעיות הקליטה, אז
הסקירה תהיה כללית יותר.

ש. עטיה:
יש לפנינו תכנית הבניה של הטרמינל
החדש, שעשוי להיות מבוצע תוך שנה מהיום.
זו הבטחה של הגורמים שהתחילו לבנות אותו.

אם נסתכל על תכנית הבניה, נראה שיש לנו
שטח של כ-1000 מ"ר. השטח שישבו בו העובדים עד לפני חודש הוא כ-200 מ"ר.
זה השטח שנקרא "פינגר", ובו ניתן הטיפול לקבוצות גדולות של עולים
שמספרם נע בין 120 איש, ולפעמים 400 איש.

היום עומד לרשותנו, קוראים לזה בלשון
מליצית ה"כוכ". זהו שטח של כ-300 מ"ר. זהו מקום זמני, עד להשלמת
בניית הטרמינל החדש.

בטרמינל החדש יש לנו שטח של כ-700 מ"ר,
שמתוכו זה אולם ההמתנה בשטח של כ-350 מ"ר. בחלק זה יהיו כסאות,
כורסאות, מקומות המתנה נוחים. אנחנו מביאים בחשבון את מה שאמר
חה"כ שמעוני, שיש טלסול רב והעולה מגיע עיף והוא צריך לנוח.

בנוסף לזה, יש לנו חדרי טיפול ומנוחה,
הכוללים חדר תינוקות, חדר לקשישים.

בחדרי הטיפול יהיו לנו שלושה ממיינים
במקום ממייך אחד, ואז אפשר יהיה להקדיש חשומת-לב רבה יותר.

יהיו חדרים להתאחדויות העולים, כדי
שיעודדו משפחות ללכת לעיירות פיתוח וכדי שינסו בכוחות עצמם לקלוט
את העולים, ולא ע"י מסירת אינפורמציה ממסד, שהיא חשודה קצת בעיניהם.

א. לין:
כמה עולים אפשר יהיה לקלוט בבת-אחת?

ש. עטיה:
אפשר יהיה לקלוט כ-450 עולים בלי מצוקה.

ל. דיציאן:
בלי גג דולף?

ש. עטיה:
יש להניח. המבנה הזה יהיה בקומה שניה,
כך שהעולים יבואו מהקומה התחתונה
ייכנסו דרך כניסה מיוחדת וייצאו מדרך אחרת, כך שלא יהיה מצב של
סונטסט שמיים היום בין הנכנסים והיוצאים.

מ. גז:
אני חושבת על זה כבר מזמן. היות וכל אחד מאתנו מעוניין בפיזור האוכלוסיה - זה דבר עקרוני ממדרגה ראשונה - אני מציעה, שלראשי הערים והרשויות המקומיות יהיה סגן מיוחד לקליטת העולים, אשר יטפל בכל השרותים שהם צריכים לתת.

א. עמית:
אני אוסיף בקצרה על השאלות שלא נעניחם. נשאלתי בפחק, כמה עולים הגיעו בשנת 1973? קרוב ל-55 אלף עולים, מתוכם כ-40% פוזרו בעיירות פיתוח.

א. לין:
איך החלוקה לגבי עיירות הפיתוח בצפון ובדרום?

א. עמית:
אין לי כרגע נתונים.

א. לין:
איך אפשר להשיג את הפרטים?

ש. עטיה:
במחלקה למחקר ופיתוח.

א. עמית:
לגבי מגורי הגרוזינים - מתוך מחקרים שערכנו, הגענו למסקנה, שלא טוב לפזר בבית אחד יוצאי גלויות שונות, אלא לרכז בבית אחד יוצאי גלות אחת, אבל בשכונה אפשר לפזר גלויות שונות. אבל, העליה לא באה לפי תרשים של רופא ובגלל התנודות בעליה, לא תמיד עקרון זה נשמר.

לגבי שאלתו של חה"כ ארידור - כמו שישנם מכתבים רעים, ישנם מכתבים טובים. אני בקרתי ב"ירוחם", מספר משפחות אמרו לי שכתבו מכתבים לקרובים שלהם לבוא אך ורק ל"ירוחם". לנו לא ידוע על פרסום מכתבים מעין אלה שהזכרת.

י. ארידור:
התקשרו עם זה שכתב את זה בעתון.

א. עמית:
יש לנו קשרים עם אנשים שעוסקים בנושא הזה ונתקשר עם זה שכתב את זה.

לשאלתה של חה"כ גז - נדמה לי שעובדיה ענה על זה, אבל הוא לא הדגיש מספיק. במספר רב של עיירות פיתוח, לא רק סגן ראש המועצה, אלא גם ראש המועצה באים לנמל התעופה על-מנת לשכנע את העולים, והוא לא בא לבדו לשכנע, אלא מביא אתו גם עולים שנקלטו שם. זו שיטה שלנו, והשיטה הוכיחה את עצמה, כי פחות מאמינים לפקידים. מאמינים יותר לעולים ולאנשי המקום.

לשאלתו של חה"כ ארידור בענין המעקב - המעקב קיים. אנחנו ערים לבעיה של "להכות שורשים" באותם מקומות, וזאת מהסיבה שאנחנו יודעים שנסייחם של העולים לעבור למרכז הארץ. לכן, הטיפול הוא מירבי. המעקב הוא צמוד לגמרי, דבר שאיני יכול לומר אותו לגבי הערים הגדולות.

לגבי השאלה של מרפאי השיניים - הם מופנים למרכזי קליטה. במרכזי הקליטה אומרים להם כך: במדינת ישראל אתם יכולים לקבל רשיון רק לאחר הכשרה נוספת של שנה. ההכשרה תהיה בעוד שלושה חדשים או בעוד חצי שנה.

לגבי מרשם התושבים - ישנם אנשים של משרד הפנים בוונה, שעורכים את הרישומים, לא לפי הצהרות, אלא לפי תעודת מעבר שמביא כל עולה, והם בודקים. זהו שטח שהוא לא שייך לנו. אם תרצו, תזמינו את גב' היבנר והיא תוכל להסביר לכם את העניין.

לגבי שאלתו של ח"כ שמעוני - מתוך נסיון שלנו הגענו למסקנה שאם אנחנו נעביר תחילה את העולים למעון המתנה ואח"כ נפזר אותם לעיירות הפיתוח - לא נצליח להעביר אף משפחה.

לאחר שפזרתם את האוכלוסיה, יש תופעה שאנשים עוזבים את העיירות. אולי יש

א. מויאל:

לכם נתונים כמה נשארים?

40% מהכניה הציבורית היא בעיירות הפיתוח. נתון אחר - אין לנו כיום עיר פיתוח שיש שם מלאי של למעלה מ-30 או 40 דירות. כך שאם היתה תנודה, הדירות אוכלסו.

א. עמית:

שמענו חשובות מעבר להצעה, ושמענו חשובה ממה על הנושא שעמד במליאת הכנסת והועבר אלינו - ההצעה של ח"כ לבני בענין בנין קבלת עולים בשדה התעופה לוד. ברור, שכאשר יופיע השר בפנינו אפשר יהיה להציג שאלות כלליות, ואני משוכנע שהוא יהיה מצוייד באינפורמציה מדוייקת.

מ.מ. היו"ר מ. ורטמן:

אשר להצעה זו - אני מציע, שמשרד הקליטה יכין לנו הצעת סיכום או הצעת החלטה עם הנתונים שהבאתם לכאן בנוגע לשדה התעופה לוד. סיכום זה יהווה בסיס להחלטה של הוועדה.

לפני שנתפזר, אני רוצה להודיע ששיבת הוועדה שנקבעה למחר מתבטלת, כי יו"ר הוועדה עדיין חולה. הנושא שהיה אמור להיות בדיון של מחר, יועבר לינום שני הקרוב בשעה 10.00 בבוקר.

לרגל ועידת ההסתדרות תקיים ועדת העבודה את ישיבותיה בשבוע הבא, רק ביום שני וביום שישי. ביום רביעי לא תקיים ישיבה.

חודה רבה. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 10.15